

- онтогенеза / Р.В. Коробкова // Состояние и развитие морфологических исследований домашних и диких птиц. – Челябинск, 1990. – С. 60- 63.
3. Овсищер Л.Л. Морфологические особенности периферического звена иммунной системы кур / Л.Л. Овсищер, С.Б. Селезнев // Агробиологические проблемы современного с/х хозяйства. Материалы межвуз. науч. конф. – М, 2004. – С.14.
  4. Прудников В.С. Патоморфологическая диагностика инфекционных болезней птиц / В.С. Прудников, Б.Я. Бирман, И.Н. Громов. – Минск: Бизнесофсет, 2004. – 120 с.
  5. McIarthey E. Infectious bronchitis update / E. McIarthey // Egg. Ind., 1989. – Vol. 95, № 8. – P. 12, 14, 16.

ВЛИЯНИЕ ВАКЦИНАЦИИ ПРОТИВ ИНФЕКЦИОННОГО БРОНХИТА НА ЖИВУЮ МАССУ ЦЫПЛЯТ И АБСОЛЮТНУЮ МАССУ ОРГАНОВ ИММУНИТЕТА

Гуральская С.В., к. вет. н., доцент, guralska@ukr.net

Житомирский национальный агроэкологический университет, г. Житомир

Аннотация. В статье приведены данные о влиянии вакцинации цыплят против инфекционного бронхита на живую массу и абсолютную массу органов иммунитета. Проведенные нами исследования показали, что при иммунизации цыплят против инфекционного бронхита наблюдается уменьшения абсолютной массы тимуса и КС, которое указывает на усиление миграции Т- и В- лимфоцитов в периферические органы иммуногенеза для осуществления иммунных реакций.

Ключевые слова: цыплята, инфекционный бронхит, вакцинация, живая масса, абсолютная масса органов иммунитета.

THE IMPACT OF VACCINATION AGAINST INFECTIOUS BRONCHITIS FOR LIVE WEIGHT OF CHICKENS AND ABSOLUTE ORGAN WEIGHTS IMMUNITY

Guralska S.V., guralska@ukr.net

Zhytomir National Agroecological University, Zhytomir

Summary. The article presents data on the effect of vaccination of chickens against infectious bronchitis on body weight and absolute organ weights immunity. Our researches rotined, that immunization of hens against an infectious bronchitis resulted in diminishing of absolute mass of bag of foul place. This fact testifies about the increased migration of B-limfocytis to the peripheral immune organs.

Key words: chickens, infectious bronchitis, vaccination, the body weight, absolute organ weights immunity.

УДК 619:616.9:619:616.5:636.8:636.9

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ДЕРМАТОМІКОЗІВ М'ЯСОЇДНИХ В УМОВАХ ПРИВАТНОЇ ЛІКАРНІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ МІСТА ДНІПРОПЕТРОВСЬК

Зажарський В.В., к. вет. н., доцент

Мовкалова Г.С., лікар ветеринарної медицини, zazharskiy@yandex.ru, movkags@gmail.com
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпропетровськ

Анотація. Захворювання шкіри є досить поширеними серед хвороб заразної та незаразної етіології і становлять 23,0 % від хвороб інших органів та систем. Дерматомікози – це розповсюджена група захворювань грибкової етіології, які вражають шкіру та шерстний покрив у домашніх тварин і займають 53,3% серед дерматологічних патологій. Мікроспорію і трихофітію у котів та собак реєстрували щорічно, з підйомом захворюваності у червні та піком у жовтні. Найбільш сприйнятливими до дерматомікозів є тварини віком до 2 років. Їх частка серед інших вікових груп становила 45,0%. Комплексна терапія застосування Гризеофульвіну та Фунгіну є економічно вигідною в 3,2 рази, ніж при лікуванні тварин препаратами місцевого застосування – Санодермом та Нізоралом.

Ключові слова: дерматомікози, мікроспорія, м'ясоїдні, хвороби шкіри.

Актуальність проблеми. Домашні м'ясоїдні, а саме собаки і коти, відносяться до тварин, які дуже тісно контактують з людиною [1]. Так тварини, в умовах великого міста, живуть з людиною, як правило, на досить обмеженій території, що сприяє розповсюдженню зоонозних захворювань до яких відносять і дерматомікози. Проведені дослідження показують, що домашніх м'ясоїдних слід розглядати, як основне джерело дерматомікозів для людини, навіть якщо у них не зафіксовано клінічних ознак захворювання [6].

Завдання дослідження:

- з'ясувати поширення дерматомікозів у м'ясоїдних в умовах міста Дніпропетровськ;
- визначити вікові та породні особливості перебігу дерматомікозів у м'ясоїдних;
- вивчити методи діагностики дерматомікозів та ефективність їх використання;
- провести порівняльний аналіз економічної ефективності ветеринарних витрат при лікуванні тварин, хворих на дерматомікози.

Матеріали і методи дослідження. Матеріалом для дослідження слугували: собаки, хворі на дерматомікози, зіскоби та лусочки шкіри, шерстний покрив з периферійної зони ураження.

При постановці діагнозу враховували:

1) наявність уражень шкіри голови, шиї, біля основи хвоста й на кінцівках у вигляді плям, що відкриті щільними кірками; ламкість і випадіння волосся;

2) дослідження зіскобів шкіри та ураженого волосся мікроскопією під малим збільшенням мікроскопу (уражене волосся мало нерівну поверхню, у волосках не розрізнявся зовнішній покрив та серцевина, а кінчики волосся часто за формою нагадували куц [6], спори мали вигляд округлих тіл, які утворюють ланцюжки або групи на поверхні волоссяного стрижня від 3 до 8мм у діаметрі);

3) ультрафіолетове дослідження за допомогою лампи Вуда (волосся, уражене *Microsporum canis* світиться жовто-зеленим світінням);

4) ріст грибів на живильному середовищі Сабуро та DTM (*Dermatophyte testmedia*), мікроскопічні дослідження мазків пофарбованих за Романовським-Гімзою;

5) виключення найбільш схожих за клінічними проявами хвороб, а саме дерматитів різної етіології та демодекозу.

На основі статистичних досліджень журналу реєстрації хворих тварин ветеринарної клініки за період 2011 – 2013 роки, визначали частку шкірних захворювань серед інших видів заразної та незаразної патології; фіксували пік захворювання за місяцями, встановлювали відсоток дерматомікозів серед інших дерматологічних проблем, окрім того, вивчали поширеність мікроспорії та трихофітії у дрібних тварин, зокрема вікову динаміку захворювання.

Об'єктом клінічних і лабораторних досліджень були 15 собак віком до 2 років, у яких було діагностовано дерматомікоз зі схожими клінічними ознаками. Дослідних тварин розподілили на дві групи: у першій – 10 тварин, у другій – 5, лікування проведено за схемою, що подана в табл. 1.

Таблиця 1

Схема лікування хворих тварин

№	Препарат	Доза	Періодичність введення	Курс лікування, днів
Схема проведення лікування хворих тварин у I групі				
1.	Санодерм	2 г	2 рази на день	21 день
2.	Нізорал	2 г	1 раз на 4 дні	21 день
3.	Тетравіт	0,2 мл/кг	1 раз на 7 днів	21 день
4.	Гамавіт	0,3 мл/кг	1 раз на день	7 днів
Схема проведення лікування хворих тварин у II групі				
1.	Фунгін	1 мл	2 рази на день	21 день
2.	Гризеофульвін	1 табл.	2 рази на день	12 днів
3.	Тетравіт	0,2 мл/кг	1 раз на 7 днів	21 день
4.	Гамавіт	0,3 мл/кг	1 раз на день	7 днів

Ефективність лікування визначали за терміном та кількістю тварин, що одужали та рецидивів. Проведений ретроспективний аналіз епізоотологічних, клінічних та діагностичних методів дослідження тварин з послідуною обробкою їх статистичних даних.

Результати дослідження. Поширення патології дерматомікозів досліджувалося за період з 2011 по 2013 роки. Встановлювали кількість хворих тварин дерматопатологіями та їх поширення

серед захворювань заразної та незаразної етіології. Дані оброблені статистично, результати подані у вигляді таблиці 2, де зазначені кількісні та відносні показники.

Таблиця 2

Місце патології шкіри серед уражень інших систем та органів

Захворювання систем органів	Кількість хворих тварин за рік			Всього	
	2011	2012	2013	5	6
1	2	3	4		
Серцево-судинна	5	2	3	10	0,7
Дихальна	21	7	18	47	3,3
Травлення	58	82	61	201	14,1
Сечовивідна	51	32	44	127	8,9
Шкіра	106	108	115	329	23,0
Опорно-рухова	132	126	164	422	29,5
Нервова	5	10	13	28	2
Зорова	14	22	25	61	4,2
Слухова	17	15	27	59	4,1
Статева	48	45	53	146	10,2
Всього	452	459	523	1430	100

Тобто, за період 2011-2013 роки з дерматологічними захворюваннями налічувалося 329 пацієнтів – 23,0 % від загальної кількості хворих тварин.

Серед хвороб шкіри у 53,3 % випадків діагностували дерматомікози. Як показали проведені дослідження, у 89,4 % випадках дерматомікозів більш уточненим діагнозом є мікроспорія, що спричинена *Microsporum canis*.

Малопоширеними були також алергійні захворювання, піодермії та захворювання, викликані паразитами, серед останніх частіше зустрічалися блошиний дерматит – 11,5 % та демодекоз – 9,2 %.

Дерматологічні захворювання грибкової етіології мають всесезонний характер, але зростання патології ми спостерігали з червня по жовтень з піком реєстрації у жовтні. Це може бути пов'язано із зниженням резистентності організму тварин, що спричинене зміною температури навколишнього середовища, її різких перепадів, і як наслідок, зниження імунітету (рис. 1).

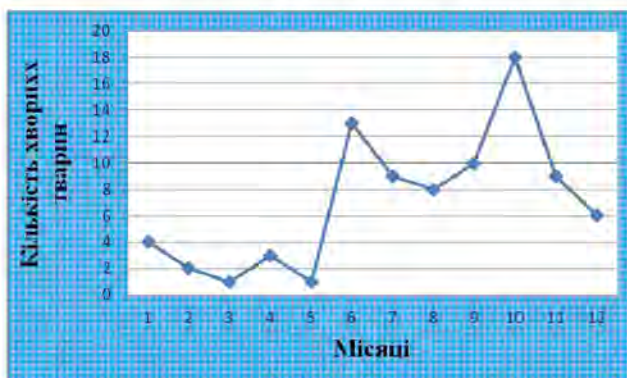

Рис. 1. Динаміка захворюваності тварин на дерматомікози протягом року

Патологію відмічали у різних порід котів та собак. Найбільш часто реєстрували захворювання у собак порід німецької вівчарки, такси, йоркширського тер'єра. Серед котів часто спостерігалися випадки у персидської та британської порід.

Під час досліджень зареєстровані вікові категорії тварин: найбільш сприйнятливі тварини віком до 2 років, що становить – 45,0 % від загальної кількості хворих тварин (рис. 2). Найменше дану патологію відмічали у тварин віком старше 7 років – у 5,0 % від тварин, у яких діагностували дерматомікози за 2011-2013 роки.

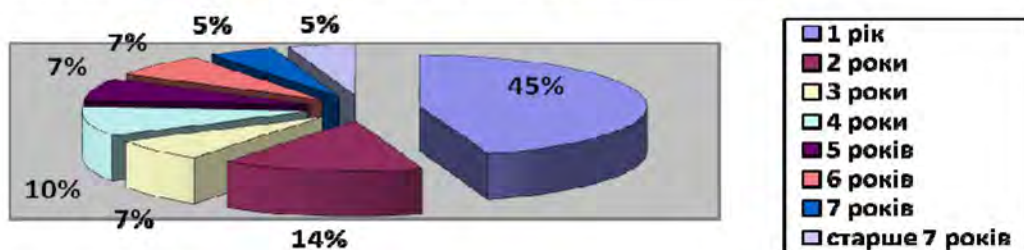

Рис. 2. Вікова динаміка захворюваності тварин на дерматомікози

Під час проведення лікувальних заходів у дослідних групах ми проводили спостереження за характером відновлення шкіри у тварин після грибкових уражень, яка протягом 11,3 днів набувала здорового вигляду, ставала еластичною, а шерсть відростала в залежності від ступеня ураження. Але повне відновлення шерстного покриву відбувалося за 27,5 днів. Суттєвих змін за перший тиждень лікування не спостерігалось. Проте кількість алопецій теж не збільшувалася. Протягом другого тижня лікування спостерігалися місця початку росту шерсті на уражених ділянках. Як правило, до кінця 4-5 тижня уражені дерматомікозами ділянки шкіри відновлювалися.

Рис. 1. Клінічні ознаки дерматомікозу.

Рис. 2. Ділянки шкіри, уражені *M. canis*.

Рис. 3. Лампа Вуда.

Рис. 4. Мікроспорійне свічення під лампою Вуда.

Тварину вважали здоровою після проведення клінічного огляду, дослідження шкіри та шерстного покриву лампою Вуда, а також підтвердження негативного результату зіскобу на дерматомікози.

Після завершення курсу лікування тварин, нами визначено, що у першій дослідній групі одужало 6 із 10 тварин, що становить 60,0%; виявлені 4 випадки рецидивів, які зафіксували протягом місяця після закінчення лікування – 40,0 % від групи тварин.

У другій дослідній групі одужали 4 тварини із 5, що становить 80,0 %. Рецидив зафіксовано у однієї тварини – 20,0 % від групи тварин.

Провівши економічні розрахунки за загальноприйнятою методикою (А.Ф. Євтушенко, М.Т. Радіонов, 2004), нами визначено, що застосування Гризеофульвіну та Фунгіну є економічно вигідним в 3,2 рази, ніж при лікуванні тварин Санодермом та Нізоралом. На 1 гривню ветеринарних витрат ми отримали 6,52 грн. прибутку.

Висновки

1. Дерматологічні патології реєструються у 23,0 % хворих тварин, що проходили лікування в межах приватної клініки. Дерматомикози м'ясоїдних є групою висококонтагіозних захворювань, що становлять 53,3 % від частки захворювань, які вражають шкіру.

2. Найбільш сприйнятливими до дерматомикозів є тварини віком до 2 років – 45,0 % випадків від загальної кількості. Частіше дерматомикози м'ясоїдних реєструвались у собак породи німецької вівчарки, такси, йоркширського тер'єра; а серед котів: у тварин персидської, британської порід.

3. Комплексне проведення діагностики (клінічний огляд, трихографія волосся, мікроскопічне дослідження шкребків шкіри, дослідження з лампою Вуда, культивування грибів на селективних середовищах) забезпечує остаточну постановку діагнозу на дерматомикози.

4. Застосування Гризеофульвіну та Фунгіну є економічно вигідним в 3,2 рази, ніж при лікуванні тварин Санодермом та Нізоралом. На 1 грн. ветеринарних витрат отримано 6,52 грн. прибутку.

Література

1. Іванов Г.В. Значення свійських м'ясоїдних у розповсюдженні дерматомикозів серед мешканців великого міста / Г.В. Іванов, І.Л. Лаврова // Аграрний вісник Причорномор'я. – Одеса, 2007. - Вип. 39. – С. 35-37.
2. Каришева А.Ф. Спеціальна епізоотологія: Підручник / А.Ф. Каришева – К.: Вища освіта, 2002. – 703 с.
3. Колодиев Ч. Б. Особенности проявления микроспории у различных пород собак и кошек / Ч. Б. Колодиев // Кролиководство и пушное звероводство. - 1999. - № 1. - С.23.
4. Литвинов А. М. Дерматофитозы кошек и собак (профилактика и лечение) / А. М. Литвинов // Ветеринария. - 2000. - № 11. - С. 51-53
5. Сью Патерсон. Кожные болезни собак/ С. Патерсон, [пер. с англ. Е. Осипова). - М.: «АКВАРИУМ ЛТД», 2000 – 176 с.
6. Mederle Narcisa. Epidemiological aspects in human and cat microsporia/ N. Mederle// Lucrari stiintifice medicina veterinara vol. – XLIII (1). – Timisoara, 2010. - P.61-63.

ОСОБЕННОСТИ ДИАГНОСТИКИ И ЛЕЧЕНИЯ ДЕРМАТОМИКОЗОВ В УСЛОВИЯХ ЧАСТНОЙ БОЛЬНИЦЫ ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЫ ГОРОДА ДНЕПРОПЕТРОВСК

Зажарский В.В.; Мовкалова Г.С.; zazharskiy@yandex.ru,

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет, г. Днепропетровск

Аннотация. Заболевания кожи являются довольно распространенными среди болезней заразной и незаразной этиологии и составляют 23,0 % от болезней других органов и систем. Дерматомикозы - это распространенная группа заболеваний грибковой этиологии, которые поражают кожу и шерстный покров у домашних животных, и занимают 53,3 % среди дерматологических патологий. Микроспорию и трихофитию у кошек и собак регистрировали круглогодично, с подъемом заболеваемости в июне и пиком в октябре. Наиболее восприимчивыми к дерматомикозам являются животные в возрасте до 2 лет. Их часть среди других возрастных групп составляла 45,0%.

Комплексная терапия применение Гризеофульвина и Фунгина является экономически выгодной в 3,2 раза, чем при лечении животных препаратами местного применения – Санодермом и Низоралом.

Ключевые слова: дерматомикозы, микроспория, плотоядные, болезни кожи

PECULIARITIES OF DIAGNOSTICS AND TREATMENT OF DERMATOMYCOSIS CARNIVOROUS IN THE CONDITIONS OF THE PRIVATE HOSPITAL OF VETERINARY MEDICINE OF DNEPROPETROVSK

Dnepropetrovsk state agro-economic university, Dnepropetrovsk

Zazharskiy V.V.; Movkalova H.S.; zazharskiy@yandex.ru, movkags@gmail.com

Summary .Diseases of skin are widespread enough among illnesses of contagious and noncontagious etiology and make 23,0 % from illnesses of other organs and systems. Dermatomycoosis is

a widely disseminated group of diseases of mycotic etiology, that strike a skin and coat of domestic animals, and occupy 53,3 % among dermatological pathologies. Microsporium or Trichophyton of cats and dogs was registered whole-yearly, with getting up of morbidity in June and peak in October. Most receptive to dermatomycosis are animals under age 2. Their part among other age-related groups made 45,0%.

Complex therapy use of Griseofulvinum and Fungin is economically advantageous in 3,2 times, what at treatment of animals preparations of local application Sanoderm and Nizoral.

Key words: dermatomycosis, microsporia, carnivore, skin diseases

УДК 619:591.8:577.1:616.98:579.842.14:636.5

ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ ГІСТОХІМІЧНИХ ЗМІН КІЛЬКОСТІ ЛІПІДІВ ТА ВУГЛЕВОДІВ У ВНУТРІШНІХ ОРГАНАХ ТА М'ЯЗОВІЙ ТКАНИНІ У КУРЧАТ ЗА САЛЬМОНЕЛЬОЗУ, СПРИЧИНЕНОГО *S. Typhimurium*

Казанцев Р. Г., аспірант, rgk.iekvm@ukr.net
Шутченко П. О., к. вет. н., с. н. с., morph42@mail.ru

ННЦ "Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини", м. Харків

Анотація. *Визначені особливості динаміки гістохімічних змін кількості ліпідів та вуглеводів у курчат за експериментального сальмонельозу. За результатами гістохімічних досліджень зразків внутрішніх органів та м'язової тканини курчат, інфікованих збудником сальмонельозу, встановлено збільшення рівня кислих мукополісахаридів та зниження рівня глікогену та ліпідів в зонах гострого запалення.*

Ключові слова: *гістохімія, курчата, діагностика, якість та безпека продукції птахівництва, сальмонельоз птиці.*

Актуальність проблеми. Серед хвороб, що завдають значних економічних збитків та загрожують здоров'ю людини, провідне місце займають захворювання, спричинені бактеріями роду Salmonella [1, 2]. На цей час реєструється збільшення кількості спалахів сальмонельозної токсикоінфекції, пов'язаних, насамперед, з вживанням м'яса птиці і продуктів птахівництва [3].

Відповідно до міжнародних вимог щодо якості сільськогосподарської продукції, необхідно проводити аналіз безпеки та здійснювати контроль на всіх етапах вирощування птиці та виробництва продукції птахівництва. [4]. За останні роки в Україні помітно покращилися методи дослідження молока, м'яса та продуктів їх переробки. Що стосується продуктів птахівництва це питання ще недостатньо вивчене [5].

Завдання дослідження. Провести гістохімічні дослідження зразків внутрішніх органів та м'язової тканини після зараження *S. Typhimurium*.

Матеріал і методи дослідження. Було сформовано три групи курчат (2 дослідних та контрольна) добового віку по 18 голів. Курчата дослідних груп були експериментально інфіковані добовою культурою *S. Typhimurium*. Зараження курчат першої групи проводилось шляхом внутрішньом'язового введення, а другої – перорального введення збудника. На 5-ту, 10-ту та 15-ту добу спостереження проводили послідовні забої птиці. Під час кожного забою відбирали зразки м'язової тканини та внутрішніх органів (серце, печінка, м'язовий та залозистий шлунок). Зразки органів фіксували у 10 % розчині нейтрального формаліну та виготовляли парафінові серійні зрізи за стандартною схемою: нарізка, проводка по спиртах зростаючої міцності, заливка в парафін, мікромомія та депарафінізація.

Для виявлення гістохімічних змін зрізи тканин фарбували альціановим синім на кислі мукополісахариди, за Люголем на глікоген та суданом чорним В на ліпіди.

Одержані результати досліджень обробляли на персональному комп'ютері за допомогою мікроскопу «Axioskop 40 FL (Carl Zeiss)» з цифровою насадкою для мікрофотографування. Аналіз одержаних результатів гістохімічних досліджень обробляли за допомогою комп'ютерної програми «SPSS Statistics 17,0» (статистична обробка) та «Відео Тест - Морфологія 5,1» (морфометричний аналіз). Динаміку змін гістохімічних показників відображали у формі графіка.

Результати дослідження. При виконанні гістохімічних досліджень гістозрізів міокарду (рис. 1)